

Nyílt levél

azoknak, akik nem írták alá az aznemlehet-petíciót,
azoknak, akik nem értik, mi ez a színházi bugyogás, zúgolódás,
Tarlós István főpolgármester úrnak,
és mindenkinek, aki szereti a színházat

Próbálok felfogni valamit. Az Új Színház jelenlegi helyzete kapcsán felmerültek bennem kérdések. Első körben az, hogy felnőttkorú-e a magyar társadalom. Ha a világban körülnézek, a válasz: nem. Ma a Cannes-i filmfesztiválon Lars von Triert kiközösítik fasiszta megnyilvánulásaért. Pedig saját bevallása szerint viccnek szánta azt a kijelentését, hogy olykor megérti Hitlert. Rasszista kijelentései miatt John Gallianót, az ünnepekt divatdiktátort a Dior-ház elbocsájtja. Bárkit elítélnek a világ felnőttkorú társadalmában gyűlöletbeszédért. A tehetség nem tényező ilyen esetben.

Ezzel szemben Magyarországon az antiszemitizmus legitim. Ezt szörnyűségeket és félelmetesnek tartom. A sokszor óhajtott összefogás és az általános jólét érdekében ideje felnőnie a magyar társadalomnak. A gyűlölködés kezelése megkerülhetetlen, sarkalatos pont. Hogyan kommunikálunk egymással? Mit adunk át a gyerekeknek? József Attila jut eszembe: " talán dűnnyögj egy új mesét, fasiszta kommunizmusét".

Úgy gondolom, az Új Színház kérdése lehetőség megkezdeni ezt a felnőtté válást. A döntés óta fogalmazom a gondolataimat, neten követem az eseményeket, nem vagyok Magyarországon. Meglepő, hogy külföldön is van visszhangja az Új Színház ügyének, és nagyon elítélő a közvélemény. Valójában abszurd, hogy ami a legtöbb embernek annyira világos, ilyen nehézkesen jusson el más agyakban a membrán rétege alatti területekre. Lehetséges, hogy nem érthető, miért tiltakoznak több ezren a döntés ellen. Azt érzem, meg kell próbálnom leírni.

A gyűlölködő művészet szellemi vákuum, nem egyetemes, nem örök. Akit az ilyen művészet érdekel, az nem szabad ember, azt csak a demagóg ideológia érdekli. Az ilyen művészetnek nincs köze ahhoz, amiért a világra jövünk, és nincs köze a halál előtti utolsó pillanathoz sem. Annak, aki ezzel nem ért egyet, egyvalamit leszögeznek: nem húzok se jobbra, se balra. Nem politikáról beszélek! Nem politikáról! Másik számrendszerben gondolkodom.

Színésznő vagyok, magyar nyelven játszom én is, mint itt MINDENKI. Nem szeretnék soha, semmilyen ideológiának hódoló társulat munkájában részt venni. Most azért írok, mert azokra a pályatársaimra gondolok, akiknek nincs módjuk felállni egy ilyen

helyzetből, mert hirtelen nem lenne hova menniük, családjuk van, kölcsöneik, és nincsenek tartalékaik. Jöhet megint egy kérdés: miért kéne felállni? A társulatba nem látok bele teljesen, de tény: most nagy részük kényszerítve van rá, hogy szolgáljanak egy színházat, ami ideológiára alapul. Ilyen színház nincs jelenleg Magyarországon. Aki azt gondolja, hogy van, az téved. Vagy csak nem jár színházba. Vagy elhiszi, amit az uszítók mondanak.

Leszögezném: ami zajlik, nem liberális sikoltozás egy kis morzsaért, ami most a tényérről lepottyant. Nem erről van szó.

Nekem nem a politikához, hanem a színházhoz van alanyi jogom közöm, az nevelt fel. Ezzel egyetlen döntnök sem tud versenyre kelni. Mint az állat az erdőt, ahol él, lassan teljesen kiismerem, és érzem, hogy baj van. Mindenki érzi. Egy olyan színházi műhely békéje sérült, ahol eddig mindenféle politikai nézetű emberek játszottak mindenféle politikai nézetű embernek. Az Új Színház hamarosan politikai harcot tápláló "háország" lesz. Kérdés: ez lesz mostantól a tendencia? Kérdés: ez biztosan az az irány, ami épít? A kérdésekből következik egy másik kérdés: hogy kinek legyen színháza. Egyszerű a válasz, mindenkinek. A legkülönbébb ízlésű embereknek. De az ízlés vajon kézen fogva kell járjon az ideológiával? Ez a kérdés vajon esztétikai kérdés?

Nincsenek illúzióim, gyakran pártpolitikai alapú a színházigazgatók kinevezése. Mindig is így volt. Mégsem teljesen igaz ez: vannak, akik igazgatnak, pedig kerülnek a paktumokat, azért van színházuk, mert vitathatatlan a kompetenciájuk. Előadásukat szeretik a legkülönbözőbb politikai meggyőződésű emberek.

Az Új Színház pályázati eredménye nyilvánvaló pártpolitikai döntés. A Dörner György által benyújtott pályázati anyag minden szempontból elfogadhatatlan. Akármelyik oldal embere lenne, annak tartanám. Az ideológia mellett a magyar darabok bemutatása az egyetlen gondolat. Nem mutatkozik meg a munka iránti, nem szónoki, patetikus, hanem praktikus, hétköznapi szenvedély, ami gyakran nem hagyja a színházi embert aludni, enni. Ha ez mozgatná, nyilván felkereste volna az összes pályázatban megjelölt rendezőt, közreműködőt, hogy felsorakoztassa a stábot, aki küldetésében biztonsággal támogatja. Továbbá a magyar darabok óhaja után még következnie kellene megannyi részletnek, vízióknak és számnak is, amitől kilóra is és fajsúlyban is megfelel egy átlagos színházi pályázatnak. Nem mernék ilyet tenni, micsoda vakmerőség, felkészületlenség. Ráadásul így felesleges pályáztatni, a döntés eleve elrendelt volt.

Nem tudom, mi ellen is folyik majd ebben a színházban a harc. De ezt nem nekem kell tudnom, és nem a többieknek, a színésznek ezt nem dolga tudni, a színészek

dolgoznak tovább, így vagyunk nevelve, nem is akarunk mást. Mégis, van egy határ. Ha egy olyan igazgatóm lenne, aki nem tudja helyesen a rendező nevét, akit pályázatában megemlíti, továbbá, ha a felsorolt rendezőknek egyáltalán nem valószínű a társulattal való együttműködésük, hiszen nem is egyeztetett velük, én is nyugtalanul aludnék. Miért? Mert világosan felismerhető, hogy igazgatóm gondolata nem meghatározott szakmai szellemiség mentén halad. Mivel nem tér ki túlzottan konkrétumokra szakmailag sem, gazdaságilag sem, Jolly Joker is a pályázat, bármit meg lehet vele pályázni: művházat, óvodát, képviselői pozíciót.

Mi garantálja így a színházi tehetségek karbantartását, fejlődését?

Nagyon fontos kérdés. Színházról beszélek, és ebből a szempontból ez a legfontosabb kérdés. Ha jó a társulat, tehetséges állapotban van, remek rendezőkkel dolgozhat, akkor a néző szagot fog, többet és többet akar látni. Összeér a társulat, kialakul a szellemiség.

Ez a színházi vivőanyag. Az objektív reflektálás a jelen pillanatra, együtt gondolkodás azon az alapon, hogy emberi lények vagyunk és akarunk egymástól valamit. A pártpolitikától függő színház rossz minőségű vivőanyag.

De mégis mi ellen folyhat a harc? Még mindig nem értem.

Amióta színpadon játszom, hat fontos budapesti és két vidéki színházban játszottam. Egyik színház repertoárján sem szerepeltek olcsó New York-i darabok, ez egyáltalán nem jellemző. A New York-i darabokkal elárasztott fővárosi színházakról szóló kijelentés igazságtartalmát ellenőrizte valaki? Jól hangzik, de nem így van.

Magyar darabok bemutatóitól hemzseg minden évben a fővárosi színházak repertoárja. Ezeket nézi valaki a döntnökök közül? Vagy csak azért hiszik el, hogy nincsenek, mert nem tudnak róla? Vagy, ne adj isten, csak a győztes pályázó nevét magolták be? Én már mindent el tudok képzelni és semmin sem csodálkozom.

Soha nem éreztem, hogy ilyen állapotba kerülök, nem szoktam tüntetni, demonstrálni, követelni. Válasz helyett pedig csend van, hallgatás. Több ezren jeleztük az aznemlehet-petíció aláírásával, hogy nem értünk egyet a pályázati eredménnyel. Az eddigi magyarázatot vállvonás-értékűnek érzem.

Utolsó kérdés: Ha a színház és a benne dolgozó ennyire nem fontos, akkor mégis miért ilyen fontos? Miért ilyen fontos a birtoklás? A válasz átlátszó.

Herceg!

Politikai hovatartozástól függetlenül minden kollégámat tisztelem, aki, ha színházról van szó, megszállottja a munkájának, szem előtt tartja a társulat érdekeit, és jóra törekvő. Szeretnék ilyen embert tudni az Új Színház élén.

Tisztelettel Hámori Gabriella